

Maahanmuuttajien ruotsinkielinen kotouttaminen (valtuustoaloite)

426/05.11.00/2015, 150/00.02.00/2015

KV 08.02.2016 § 3

Lisätiedot:

sivistystoimenjohtaja Heidi Backman, puh. 09 5056 825
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Maahanmuuttajien kotouttamisesta ruotsin kielellä jätettiin 21.9.2015 valtuustoaloite, jonka ensimmäinen allekirjoittaja on Nina Colliander-Nyman. Aloitteessa toivotaan selontekoa siitä, miten kaupunki antaa muista maista Kauniaisiin muuttaville mahdollisuuden ruotsinkieliseen kotoutumiseen. Aloitteessa painotetaan sitä, että kaupunki on voimakkaasti kaksikielinen, ja että meillä on toimiva infrastruktuuri niin suomen kuin ruotsin kielellä sekä toimiva kaksikielisyysstrategia (**oheismateriaali**).

On tärkeää, että kunnat kantavat osansa humanitäärisestä vastuusta ja huolehtivat maahanmuuttajien osallisuudesta yhteiskunnassa paikallistaloudella. Maahanmuuttajilla – sekä kiintiöpakolaisilla ja turvapaikanhakijoilla että muilla maahanmuuttajilla – on perustuslain (17 §) mukaan oikeus valita kotoutumiskielensä, suomi tai ruotsi, kun kyse on oppivelvollisuudesta eli perusopetuksesta. Aikuisten kotoutumiskoulutuksen osalta kyse ei ole subjektiivisesta oikeudesta.

Kielen valinta tapahtuu silloin, kun maahan tullut maahanmuuttaja on yhteydessä TE-toimistoon tai kuntaan. Kunnan työntekijät ovat kiintiöpakolaisia vastassa lentokentällä, mutta kielivalinta tehdään yhteydenpidossa TE-toimiston kanssa kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa. Asiakkaat päättävät kotoutumiskoulutuksen kielestä hakiessaan päätöstä kotoutumiskoulutuksesta joko työvoimakoulutuksena tai vapaaehtoisena kotoutumiskoulutuksena. TE-toimiston virkamiehet ovat saaneet ohjeistuksen, jonka mukaan ruotsinkielinen kotoutumiskoulutus hyväksytään, mutta toisaalta asiakkaiden kanssa käydään keskustelua suomen kielen taidon merkityksestä Uudenmaan työmarkkinoilla. Työvoimapolitiittisena koulutuksena ei ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta ole tarjottu Etelä-Suomessa viime vuosina. Uudenmaan ELY-keskus tulee kuitenkin kilpailuttamaan myös ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen vuodenvaihteessa.

Ruotsinkielistä kotoutumista on lähinnä Pohjanmaan ruotsinkielisellä seudulla ja jossain määrin Länsi-Uudellamaalla. Närpiö on hyvin ruotsinkielinen kunta, jonka työmarkkinoilla tarvitaan paljon maahanmuuttajatyövoimaa. Siellä ruotsinkielinen kotouttaminen on onnistunut hyvin. Läntisellä Uudellamaalla 20–25 % maahanmuuttajista on osoittanut kiinnostusta ruotsinkielistä kotouttamista kohtaan lähinnä perhesyistä, esimerkiksi kun kumppani on ruotsinkielinen. Kotoutumiskursseja on pääosin järjestetty suomeksi, mutta toisinaan on tarjottu myös ruotsin- tai kaksikielisiä kursseja. Kokemukset ruotsin- ja kaksikielisestä kotoutumisesta ovat hyviä Länsi-Uudellamaalla, joka on voimakkaasti kaksikielinen, ja erityisesti Raaseporissa, jossa on ruotsinkielinen enemmistö. Pääkaupunkiseudulla kotoutuminen on pääasiallisesti tapahtunut suomen kielellä, eikä seudun ruotsin-

kielisissä kouluissa toistaiseksi anneta valmistavaa opetusta. Uudenmaan ELY-keskus tekee parhaillaan yhteistyötä Helsingin ruotsinkielisen työväenopiston kanssa kehittääkseen ruotsinkielisiä työllistymispolkuja maahanmuuttajille. Asiasta on kuitenkin keskusteltu esim. Espoossa. Ruotsinkielistä kotoutumispolkua koskevan raportin *Via svenska, den svenskspråkiga integrationsvägen* (Creutz & Helander, Magma 2012) mukaan peräti 23 prosenttia pääkaupunkiseudun maahanmuuttajista oli kiinnostuneita ruotsinkielisestä kotoutumisesta. Kiinnostuksen syitä olivat ruotsinkielinen kumppani tai joku muu keskeinen henkilö, jonka äidinkieli on ruotsi, työskentely ruotsinvoittoisella työpaikalla – esim. päiväkodissa, koulussa, korkeakoulussa, kolmannella sektorilla – ja se, että ruotsin kieli on helpompi oppia kuin suomen kieli. Moni viittaa lisäksi siihen, että kaikki pohjoismaat muodostavat yhteiset työmarkkinat ruotsia osaavalle. Monet, 54 prosenttia, olivat myös halukkaita oppimaan sekä suomea että ruotsia.

Kauniaisten kaupunki palvelee kaikkia, maahanmuuttajat mukaan lukien, sekä suomeksi että ruotsiksi, ja sillä on sen vuoksi valmiudet järjestää kotoutumispalvelut myös ruotsin kielellä. Ruotsinkieliseen kotoutumiseen liittyviä seuraavia haasteita:

- ELY-keskus ja TE-toimisto eivät ole tarjonneet maahanmuuttajille ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta mutta tulee kilpailuttamaan ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen vuodenvaihteessa. Kaupunki käy aktiivista vuoropuhelua työ- ja elinkeinoviranomaisten ja muiden kuntien kanssa mahdollisuudesta tarjota myös ruotsinkielistä kotoutumista, mikäli sille on kysyntää.
- Seutu on kaksikielinen mutta ylivoimaisesti suomenkielinen. Vaikka seudulla onkin yksikielisiä ruotsinkielisiä työpaikkoja kuten esim. päiväkoteja, kouluja ja ruotsinkielisiä järjestöjä, voi olla vaikeaa saada työtä tai selviytyä yhteiskunnassa vain ruotsin kielen taitoisena. Siksi on tärkeää, että kaupungin kansalaisopisto tarjoaa jatkossakin vapaaehtoista suomen mutta myös ruotsin kielen opetusta aikuisille maahanmuuttajille.
- Pienimittaisuus ja huono ennakoitavuus vaikeuttavat ruotsinkielisen päivähoidon ja koulun järjestelyjä. Toistaiseksi ei ole ruotsinkielistä valmistavaa opetusta eikä S2-opetusta, ja lisäksi on pulaa oppivälineistä ja opettajista, joilla olisi kokemusta maahanmuuttajien opetuksesta.

Tällä hetkellä on nähtävissä kasvavaa kiinnostusta aikuisten maahanmuuttajien keskuudessa ruotsin opiskeluun kansalaisopiston kursseilla, ja on myös tullut jonkin verran kyselyjä mahdollisuudesta ruotsinkieliseen kotoutumiseen kouluissa. Ruotsinkielisessä päivähoidossa kotoutetaan jo taustaltaan vierasmaalaisia lapsia. Ruotsinkielisessä opetustoimessa seurataan tässä vaiheessa tilannetta.

Kauniainen voisi olla sopiva sijoituspaikka pääkaupunkiseudun ruotsinkieliselle kotoutukselle, koska paikkakunta on elävästi kaksikielinen ja ruotsin kielen asema on vahva. Koko perhettä voidaan tukea ruotsinkielisessä kotoutumisessa kaupungin kaksikielisten palvelujen avulla ja tukeutuen siihen kotouttamisyhteistyöhön, jota kaupunki harjoittaa paikallisten kaksikielisten yhdistysten kanssa.

Ruotsinkielinen opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta käsitteli valtuustoaloituksen 5.11.2015 (§ 83) ja hyväksyi tehdyn selvityksen toimenpide-ehdotuksineen mahdollisuuksista ruotsinkieliseen kotouttamiseen Kauniaisissa. Selvitys on myös 25.11.2015 käsitelty vapaa-aikatoimen lautakunnissa (sivistyslautakunta § 33, nuorisolautakunta § 28 ja liikuntalautakunta § 48).

Sosiaali- ja terveyslautakunta on lausunnossaan 15.12.2015 (§ 96) korostanut terveyspalvelujen keskeistä merkitystä sosiaalipalvelujen rinnalla kiintiöpakolaisten vastaanotossa sekä toivonut selvitystä täydennettävän tiedolla sellaisista terveydenhuollon tehtävistä, joilla on keskeinen rooli erityisesti kotoutusprosessin alkuvaiheessa. Lisäksi lautakunta on ehdottanut toimenpide-ehdotuksiin lisäystä, joka koskee poikkihallinnollisen ja moniammatillisen kotouttamisprosessin kehittämistä ja sen seikan tärkeyttä, että maahanmuuttajille annetaan mahdollisuus itse vaikuttaa kotoutumiskielen valintaan.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lisäykset ja toimenpide-ehdotukset on otettu huomioon selvityksessä (**liite**) mahdollisuuksista ruotsin kielellä tapahtuvaan kotouttamiseen Kauniaisissa.

Selvityksessä ehdotetaan seuraavia toimia ruotsinkielisen kotouttamisen mahdollistamiseksi:

- Kaupunki käy aktiivista vuoropuhelua työ- ja elinkeinoviranomaisten ja muiden kuntien kanssa mahdollisuudesta tarjota myös ruotsinkielistä kotouttamista kysynnän mukaan.
- Ruotsinkieliseen koulutoimeen luodaan valmiudet järjestää kouluissa valmistavaa opetusta muun kielellisen ja kulttuurisen taustan omaaville oppilaille, joko yksittäisille oppilaille tavallisessa luokassa lisätyn tuen avulla, tai kysynnän kasvaessa ryhmänä. Yhteistyömahdollisuudet pääkaupunkiseudun muiden kaupunkien kanssa selvitetään.
- Kaupunki tarjoaa jatkossakin vapaaehtoista suomen ja ruotsin kielen opetusta aikuisille maahanmuuttajille kansalaisopiston puitteissa.
- Kaupunki kehittää edelleen paikkakunnan yhdistysten kanssa tehtävää kotouttamisyhteistyötä.
- Kaupunki jatkaa poikkihallinnollisen ja moniammatillisen kotouttamisprosessin kehittämistä yhteistyössä kaikkien toimialojen kesken ja paikallisten yhdistysten kanssa. Kehittämistyössä otetaan huomioon maahanmuuttajien mahdollisuudet vaikuttaa itse kotoutumiskielen valintaan.

Kauniaisten kaupungin kotouttamisohjelma on hyväksytty valtuustossa 14.10.2013, ja sitä on kotoutumisen edistämiseksi annettu lain mukaan tarkistettava vähintään kerran neljässä vuodessa.

KH on 20.1.2016 päättänyt, että selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset otetaan huomioon, kun kaupungin kotouttamisohjelmaa tarkistetaan viimeistään vuonna 2017.

KH:

KV hyväksyy yllä olevan vastauksena valtuutettu Colliander-Nymanin ym:n valtuustoaloitteeseen maahanmuuttajien kotouttamisesta ruotsin kielellä sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.